



UNIVERSITETI I TIRANËS
FAKULTETI I HISTORISË DHE FILOLOGJISË
DEPARTAMENTI I ARKEOLOGJISË DHE TRASHËGIMISE KULTURORE

PROGRAMI I LËNDËS
Drejtimi : Arkeologji dhe Trashëgimi Kulturore

TITULLI I LËNDËS: ARKEOLOGJIA E MJEDISIT

Pedagogu: PhD.c. Erinda Ndreçka
Ngarkesa: 6 ETC (45 leksione dhe 15 seminare)
Lloji i lëndës: Disiplinë e formimit të përgjithshëm (bazë)
Programi i studimit: Bachelor në Arkeologji dhe TK
Viti/Semestri: III/I

EKSTRAKT

Arkeologjia e mjedisit është shkenca e rindërtimit të lidhjes midis njerëzve antikë dhe mjedisit në të cilin ata jetonin. Kjo lëndë jep një vështrim arkeologjik-paleoekologjik për të ekzaminuar paleomjedisin. Ajo synon të kuptojë nëse mjedisi për njerëzit antikë ishte një forcë drejtuese në ndryshimin kulturor dhe zhvillimin e tyre. Rindërtimi i mjedisve të vjetra na jep më tepër njohuri për mënyrën e jetesës, përshtatjet me mjedisin dhe roli i tij në evoluimin apo zhdukjen e gjallesave.

Synimi kryesor i këtij cikli leksionesh është të zhvillojë njohuritë kryesore për analizimin e të dhënave për mjedisin arkeologjik duke përfshirë datimin dhe analizën me anë të kalibrimit të radiokarbonit, mbledhjen e të dhënave nga siti arkeologjik, kuantifikimin e të dhënave fizike kimike dhe biologjike si dhe analizën statistikore.

Në fund të këtij kursi studentët duhet të jenë të aftë të bëjnë analiza kritike të argumenteve, të kuptojnë proceset e formimit të siteve dhe të aplikojnë njohuritë e teknikave në situata të ndryshme.

TEMAT:

LEKSION 1. Arkeologjia e mjedisit dhe ekologjia humane. Mekanizmat e ndryshimit të faktorëve mjedisor

LEKSION 2. Rindërtimi i Paleomjedisit në arkeologji, shkaqet dhe lidhjet me sistemin.

LEKSION 3. Shkallët e ndryshimit klimatik, implikimet në mjedisin arkeologjik dhe përgjigjia humane ndaj këtyre ndryshimeve.

LEKSION 4. Hyrje në Kronometri dhe Korrelacion. (Matja e kohës, kalibrimi, ritmi biologjik, ndryshimet diagjenetike etj.)

LEKSION 5. Matja e kohës me anë të izotopeve dhe magnetizmit

LEKSION 6. Aplikimi i kronologjisë bazuar në zbërthimin radioaktiv, dëmtimin nga rrezatimi, nuklidet kozmogjenike dhe fushën magnetike të tokës.

LEKSION 7. Klima si forcë drejtuese në arkeologjinë mjedisore. Faktorët që operojnë në shkallët mikro dhe makro. Rindërtimi i klimës në shkallët mikro dhe makro.

LEKSION 8. Gjeomorfologjia, format e tokës, proceset dhe konceptet në analizën e formës së tokës. Metodave baze gjeomorfologjike. Format tokësore në mikro dhe makro shkallë.

LEKSION 9. Sedimentet dhe toka. Principet bazë të sedimentologjisë. Teknikat e studimit. Shkencat tokësore, Pedogjeneza dhe Diagjeneza

LEKSION 10. Matricat arkeologjike, mesazhet informuese në matrica. Mjedise tokësore, të lagështa dhe të ngrira

LEKSION 11. Vegetacioni. Koncepte dhe metoda në Paleobotani. Mbetjet makrobotanike (poleni dhe sporet), mbetjet mikrobotanike në formë minerale.

LEKSION 12. Rindërtimi i mjedisve faunale. Përgjigjia ndaj ndryshimit të habitatit. Aplikimi i metodave në studimin e agjenteve të këtyre mjedisve.

LEKSION 13. Dekompozimi i materialeve arkeologjike. Dekompozimi i qeramikave, qelqeve dhe metaleve

LEKSION 14. Dekompozimi i drurit, lëkurës njerëzore dhe shtazore, materialet fibroze

LEKSION 15. Çështjet praktike në analize dekompozimit të materialeve arkeologjike.

FORMA E KONTROLLIT DHE VLERËSIMIT

FREKUENTIMI:

70% pranisë në seminare e domosdoshme.

15 % e notës përfundimtare nga prania dhe angazhimi gjatë kursit apo seminareve

KONTROLLI I VAZHDUESHËM:

Testi 1 i pjesshëm në javën e 6-të (10% e notës përfundimtare)

Testi 2 i pjesshëm në javën e 10-të (15% e notës përfundimtare)

25 % e notës përfundimtare.

DETYRA E KURSIT:

Detyrë kursi ose konspekt i një teksti apo autori ose ese nga 3-5 faqe format A4, Times New Roman, madhësia e shkrimit 12, hapësira mes rreshtave 1.5)

20 % e notës përfundimtare

KONTROLLI PËRFUNDIMTAR:

Një test përfundimtar në javën e 16-të të kursit pas kryerjes së 15 javëve të një semestri

40 % e notës përfundimtare

DETYRIMET E STUDENËVE PËR LËNDËN

Frekuentim i rregullt në leksione.

Frekuentim i detyruar në të paktën 70% të seminareve të lëndës.

Përgatitja e një ese-je nga 3-5 faqe format A4, Times New Roman, madhësia e shkrimit 12, hapësira mes rreshtave 1.5.

Pjesëmarrje në testet e pjesshme gjatë semestrit.

Testi (provimi) përfundimtar (i fundit të smestrit)

LITERATURA:

1. Aspinall, A., Warren, S. E., Crummett, J. G., and Newton, R. G. (1972). Neutron activation analysis of faience beads. *Archaeometry* 14 27–40.
2. Aston, F. W. (1920). Isotopes and atomic weights. *Nature* 105 617–619.
3. Atkins, P. W. (2001). *The Elements of Physical Chemistry*. Oxford, Oxford University Press (3rd edn.).
4. Atkins, P. W. and Beren, J. A. (1992). *General Chemistry*. New York, Scientific American Books (2nd edn.).
5. Atkins, P. W. and Jones, L. (2002). *Chemical Principles: the quest for insight*. New York, Freeman (2nd edn.).
6. Autumn, K., Liang, Y. A., Hsieh, S. T., et al. (2000). Adhesive force of a single gecko foothair.

Nature 405 681–685.

7. Aveling, E. M. and Heron, C. (1998). Identification of birch bark tar at the Mesolithic site of Star Carr. *Ancient Biomolecules* 2 69–80.
8. Aveling, W. M. and Heron, C. (1999). Chewing tar in the early Holocene: an archaeological and ethnographic evaluation. *Antiquity* 73 579–584.
9. Avogadro, A. (1811). D'une manie`re de de`terminer les masses relatives de mole`cules e`le`mentaires des corps, et les proportions selon lesquelles elles entrent dans ces combinaisons. *Journal de Physique* LXXIII 58–76.
10. Badler, V. R., McGovern, P. E., and Michel, R. H. (1990). Drink and be merry! Infrared spectroscopy and ancient near eastern wine. *MASCA Research Papers in Science and Archaeology*, Philadelphia, University of Pennsylvania 7 25–36.
11. Baffier, D., Girard, M., Menu, M., and Vignaud, C. (1999). Color at the Grande Grotte, Arcy-Sur-Cure (Yonne, France). *Anthropologie* 103 1–21.
12. Bakraji, E. H., Othman, I., Sarhil, A., and Al-Somel, N. (2002). Application of instrumental neutron activation analysis and multivariate statistical methods to archaeological Syrian ceramics. *Journal of Trace and Microprobe Techniques* 20 57–68.
13. Balaram, V. (1996). Recent trends in the instrumental analysis of rare earth elements in geological and industrial materials. *Trends in Analytical Chemistry* 15 475–486.
14. Baldwin, S., Deaker, M., and Maher, W. (1994). Low volume microwave digestion of marine biological tissues for the measurement of trace-elements. *Analyst* 119